

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
Волинського пункту тимчасового перебування іноземців
та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в
Україні Державної міграційної служби України
06.07.2023**

м. Київ, 2023

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 06.07.2023 групою НПМ здійснено відвідування Волинського пункту тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні Державної міграційної служби України (далі – Волинський ПТПП, ПТПП, пункт).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Коноплястий Сергій Миколайович, заступник начальника відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Проценко Наталія Павлівна, головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Волинський ПТПП знаходиться за адресою: с. Журавичі, Луцький район, Волинська область.

Штат персоналу пункту складає 138 одиниць.

Планове наповнення пункту становить 192 особи. Протягом 2023 року в ПТПП утримувалось 125 іноземців та осіб без громадянства. На час відвідування в пункті утримувалось 56 осіб.

Територія пункту складається з режимної зони та прилеглої території. В режимній зоні знаходиться приймальне відділення, 2 гуртожитки, 4 склади, харчоблок та їдальня. Зона загорожена бетонним парканом, який обладнаний колючим дротом.

Харчування утримуваних у пункті осіб здійснюється у власній їдальні, їжа готується в харчоблоці. Утримувані особи мають можливість купувати продукти харчування та власноруч готувати страви національної кухні в спеціально обладнаних приміщеннях у гуртожитках.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування НПМ здійснено 18.03.2020. За результатами попереднього відвідування НПМ виявлено порушення та недоліки:

- порушення права на охорону здоров'я та медичне забезпечення;
- порушення права на захист своїх прав у суді;

порушення права про надання притулку.

За результатом попереднього відвідування були надані рекомендації: Міністерству внутрішніх справ України, Державній міграційній службі України, Державній прикордонній службі України, Міністерству охорони здоров'я України, Прокуратурі Волинської області, Територіальному управлінню Державного бюро розслідувань, розташованому в місті Львові, Головному управлінню Національної поліції у Волинській області, які виконані частково.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на гідні умови тримання (стаття 25 Загальної декларації прав людини).

Під час проведення відвідування встановлено, що нормативно-правові акти ДМС/МВС України не передбачають отримання іноземцями та особами без громадянства, які супроводжуються до суду для прийняття участі в засіданні, наборів продуктів харчування. Зважаючи на великі відстані між територіальними підрозділами ДМС України та ПТПШ, іноземці та особи без громадянства змушені залишатися без харчування протягом дня. В окремих випадках службові особи територіальних підрозділів ДМС України купують продукти харчування для супроводжуваних осіб за власні кошти.

Зокрема, 16 та 20 лютого 2023 року громадянку російської федерації [REDACTED] було супроводжено від ПТПШ до суду в м. Тернополі. Жодного разу зазначена іноземна громадянка не була забезпечена продуктами харчування та, зважаючи на відстань між територіальним підрозділом та пунктом (понад 200 кілометрів), [REDACTED] до моменту повернення в ПТПШ (вечірній час) перебувала без їжі.

Крім того, встановити точний час перебування іноземців та осіб без громадянства поза межами ПТПШ неможливо, оскільки нормативно-правові акти ДМС/МВС України не передбачають ведення документації (журналів тощо), яка б містила зазначену інформацію.

Акт приймання-передавання іноземців до ПТПШ, який складають адміністрація такого пункту та орган/підрозділ ДМС, який доставив іноземців, згідно з додатком 1 до Інструкції про Порядок утримання іноземців та осіб без громадянства в пунктах тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 29.02.2016 № 141, містить лише дату приймання-передавання іноземця та не містить інформації щодо точного часу (години та хвилини) передавання.

Порушення права на свободу та особисту недоторканість (стаття 29 Конституції України, стаття 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

Під час проведення конфіденційних бесід із іноземцями та особами без громадянства надходили численні скарги про те, що інформація про фактичний час їх затримання, яка внесена до протоколів про адміністративне затримання, не відповідає дійсності.

Так, згідно інформації, отриманої від громадянки російської федерації [REDACTED] вона була затримана службовими особами УДМС України в Тернопільській області близько 09 години 00 хвилин 14.02.2023 відразу після звільнення із ДУ «Збаразька виправна колонія (№63)». В подальшому під контролем службових осіб УДМС України в Тернопільській області була доставлена до територіального підрозділу ДМС та через підкорення наказу змушена була залишатися поряд із уповноваженими службовими особами чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою. Однак, у порушення вимог статті 261 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), головним спеціалістом Збаразького відділу УДМС України в Тернопільській області Волянчук О.О. у протоколі про адміністративне затримання [REDACTED] зазначено, що іноземну громадянку затримано о 14 годині 37 хвилин (через 5 годин 37 хвилин після фактичного затримання). Цього ж дня, о 19 годині 20 хвилин [REDACTED] була розміщена до ПТПШ, однак протягом часу перебування під контролем службових осіб УДМС України в Тернопільській області (понад 10 годин) не була забезпечена харчуванням.

Аналогічні факти також виявлені під час затримання службовими особами УДМС України в Хмельницькій області [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] та інших.

Зокрема, згідно інформації, отриманої від громадянина російської федерації [REDACTED], він був затриманий службовими особами УДМС України в Хмельницькій області в період з 09 по 10 годину 25.04.2023 за місцем свого постійного мешкання (с. Савинці, Хмельницький район, Хмельницька область). В подальшому був доставлений до територіального підрозділу ДМС та перебував під контролем службових осіб УДМС України в Хмельницькій області. У порушення вимог статті 261 КУпАП, головним спеціалістом УДМС України в Хмельницькій області Антонюк О.Р. в протоколі про адміністративне затримання [REDACTED] зазначено, що іноземного громадянина затримано о 18 годині 47 хвилин, після винесення рішення про затримання судом (через більш як 9 годин після фактичного затримання). Наступного дня (26.04.2023) о 00 годин 45 хвилин [REDACTED] був поміщений до ПТПШ. Протягом часу перебування під контролем службових осіб УДМС України в Хмельницькій області (понад 14 годин) не був забезпечений

харчуванням.

Згідно інформації, отриманої від громадянина російської федерації [REDACTED], він був затриманий службовими особами УДМС України в Хмельницькій області близько 08 години 21.03.2023 за місцем свого проживання (с. Моломоленці, Хмельницький район, Хмельницька область). В подальшому був доставлений до територіального підрозділу ДМС та перебував під контролем службових осіб УДМС України в Хмельницькій області. У порушення вимог статті 261 КУпАП, заступником начальника відділу УДМС України в Хмельницькій області Лукашуком О.В. в протоколі про адміністративне затримання [REDACTED] зазначено, що іноземного громадянина затримано о 16 годині 54 хвилин, після винесення судом рішення про затримання (через більш як 8 годин після фактичного затримання). Цього ж дня о 23 годині 10 хвилин [REDACTED] був поміщений до ПТПШ. Протягом часу перебування під контролем службових осіб УДМС України в Хмельницькій області (понад 14 годин) не був забезпечений повноцінним харчуванням.

Згідно інформації, отриманої від громадянина республіки Білорусь [REDACTED], він був затриманий близько 18 години 14.05.2023 співробітниками поліції та доставлений до відділення поліції (м. Хмельницький, вул. Пушкіна, 15). Близько 01 години 15.05.2023 співробітниками Служби безпеки України (далі – СБУ) в Хмельницькій області був перевезений до відділення поліції, яке розташоване в залізничному вокзалі м. Хмельницький, де перебував до ранку. В період часу з 07 до 08 години був доставлений службовими особами УДМС України в Хмельницькій області до територіального підрозділу ДМС, де в подальшому через підкорення наказу змушений був залишатися поряд із уповноваженими службовими особами ДМС. Однак, у порушення вимог статті 261 КУпАП, заступником начальника відділу УДМС України в Хмельницькій області Лукашуком О.В. в протоколі про адміністративне затримання [REDACTED] зазначено, що іноземного громадянина затримано о 11 годині 49 хвилин судом (через більш як 3 години після фактичного затримання). Наступного дня (16.05.2023) о 00 годин 25 хвилин [REDACTED] був поміщений до ПТПШ. Протягом часу перебування під контролем службових осіб поліції, СБУ, УДМС України в Хмельницькій області (понад 30 годин) не був забезпечений повноцінним харчуванням.

Згідно інформації, отриманої від громадянина російської федерації [REDACTED], він був затриманий службовими особами УДМС України в Хмельницькій області 27.10.2022 в першій половині дня, відразу після звільнення із ДУ «Райківецька виправна колонія (№ 78)». В подальшому був доставлений до територіального підрозділу ДМС та перебував під контролем службових осіб УДМС України в Хмельницькій області. У порушення вимог статті 261 КУпАП,

головним спеціалістом УДМС України в Хмельницькій області Бородій М.М. в протоколі про адміністративне затримання [REDACTED] зазначено, що іноземного громадянина затримано о 17 годині 30 хвилин, після винесення судом рішення про затримання. Цього ж дня [REDACTED] був поміщений до ПТШ.

Згідно інформації, отриманої від громадянина республіки Білорусь [REDACTED], він був затриманий службовими особами УДМС України в Хмельницькій області 22.02.2023 в першій половині дня. В подальшому під контролем службових осіб УДМС України в Хмельницькій області був доставлений до територіального підрозділу ДМС, де через підкорення наказу змушений був залишатися поряд із уповноваженою службовою особою ДМС. У порушення вимог статті 261 КУпАП, заступником начальника відділу УДМС України в Хмельницькій області Лукашуком О.В. в протоколі про адміністративне затримання № МХМ 000045 зазначено, що іноземного громадянина затримано о 17 годині 59 хвилин, після винесення судом рішення про затримання. Наступного дня (23.02.2023) о 01 годині 50 хвилин [REDACTED] був поміщений до ПТШ.

У своїх рішеннях Європейський суд з прав людини («Кушнір проти України», «Нечипорук, Йонкало проти України») наголошує, що незадокументоване затримання особи (без відповідного процесуального документування) свідчить про абсолютне ігнорування принципово важливих гарантій статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод і виявляє грубе порушення цієї статті (право на свободу та особисту недоторканність).

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України, стаття 213 Кримінального процесуального кодексу України).

Під час проведення відвідування було встановлено факти зловживання службовими особами територіальних підрозділів ДМС України правами затриманих осіб на правову допомогу. Під час проведення конфіденційних бесід із іноземцями та особами без громадянства надходили численні скарги про те, що вони не були ознайомлені із своїм правом та можливістю отримання безоплатної вторинної правової допомоги відповідно до Закону України «Про безоплатну правову допомогу», оскільки, не володіючи українською мовою, не розуміли зміст протоколу про адміністративне затримання.

Зокрема, згідно інформації, отриманої від громадянина російської федерації [REDACTED] встановлено, що він був затриманий службовими особами Центрального міжрегіонального управління ДМС України в м. Києві та Київській області, однак зі своїм правом та можливістю отримання безоплатної вторинної правової допомоги ознайомлений не був, що підтверджується протоколом про адміністративне затримання [REDACTED], складеним головним спеціалістом

Центрального міжрегіонального управління ДМС України в м. Києві та Київській області Літніх Д.О. Крім того, службовими особами ДМС України в [REDACTED] було відібрано телефон та взагалі не було надано змоги зателефонувати своєму адвокату.

Згідно інформації, отриманої від громадянина Бангладеш [REDACTED] встановлено, що він був затриманий 24.04.2023 службовими особами Центрального міжрегіонального управління ДМС України в м. Києві та Київській області, однак зі своїм правом та можливістю отримання безоплатної вторинної правової допомоги ознайомлений не був, оскільки, не володіючи українською мовою, не розумів зміст протоколу про адміністративні правопорушення, а підпис в протоколі поставив в тих місцях, що вказали службові особи Центрального міжрегіонального управління ДМС України в м. Києві та Київській області. Послугами адвоката був забезпечений вже після поміщення до ПТПП.

Аналогічний факт також було виявлено при затриманні 08.06.2023 службовими особами УДМС України в Хмельницькій області громадянина російської федерації [REDACTED], який також зі своїм правом та можливістю отримання безоплатної вторинної правової допомоги ознайомлений не був, оскільки, не володіючи українською мовою, не розумів зміст протоколу про адміністративне затримання.

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (Дев'ятнадцята Загальна доповідь СРТ/Inf(2009)27) вважає, що нелегальні мігранти, подібно до інших категорій осіб, яких позбавлено волі, повинні від самого початку їх затримання мати доступ до адвоката.

Небезпека залякувань і фізичної жорстокості по відношенню до особи є найбільшою у час відразу по її затриманні, а можливість затриманих залучити адвоката саме у цей проміжок часу становить гарантію від жорстокого поводження.

Інші.

Відповідно до статті 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання кожна держава-сторона повною мірою забезпечує включення навчальних матеріалів до програм підготовки персоналу правових органів, цивільного чи військового медичного персоналу, державних посадових осіб, які можуть мати відношення до утримання під вартою й допитів осіб, які зазнали будь-якої форми арешту, затримання чи ув'язнення, або до поводження з ними. Кожна держава-сторона включає цю заборону до правил чи інструкцій, які стосуються обов'язків і функцій будь-яких таких осіб.

Однак у порушення вимог зазначеної Конвенції в більшості посадових інструкцій працівників ПТПП відсутня інформація про заборону катувань.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Державній міграційній службі України:

1.1. Розробити або внести зміни до вже існуючих нормативно-правових актів ДМС/МВС України щодо необхідності:

ведення документації (журналів тощо), яка б містила інформацію із точним часом перебування іноземців за межами ПТПШ;

забезпечення харчуванням іноземців, які перебувають під контролем службових осіб ДМС, до поміщення їх в пункти тимчасового перебування іноземців;

забезпечення наборами продуктів харчування іноземців, які супроводжуються до суду для прийняття участі в засіданнях;

1.2. Припинити системну практику здійснення службовими особами територіальних підорозділів ДМС України незадокументованого затримання (без відповідного процесуального документування) іноземців та осіб без громадянства;

1.3. Забезпечити дотримання прав затриманих осіб та можливістю отримання безоплатної вторинної правової допомоги відповідно до Закону України «Про безоплатну правову допомогу».

2. Волинському пункту тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні Державної міграційної служби України:

2.1. Внести до посадових інструкцій працівників ПТПШ інформацію про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження і покарання;

2.2. Забезпечити наборами продуктів харчування іноземців та осіб без громадянства, які супроводжуються до суду для прийняття участі в засіданнях;

Керівник групи НПМ

Заступник начальника відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

Сергій КОНОПЛЯСТИЙ